

Yakkabog' tumani 81-umumiy o'rta ta'lim maktabi

ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

Amirova Marg'uba

Annotatsiya: Ushbu maqolda ona tili o'qitish metodikasi hamda o'quvchilarga imlo qoidalarini o'rgatish, xususan, kakografiya yo'li, ya'ni maqsadli ravishda xatolarga yo'l qo'yilgan matnni o'quvchilarga tuzatish usuli haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: imlo, imlo qoidalari, mashqlar, to'g'rilash, kakografiya usuli.

Аннотация: В данной статье рассматривается методика преподавания родного языка и обучения учащихся правилам правописания, в частности метод какографии, то есть метод целенаправленного исправления текста с допущенными учащимися ошибками.

Ключевые слова: орфография, правила правописания, упражнения, коррекция, метод какографии.

Abstract: This article discusses the methodology of teaching the native language and teaching students the rules of spelling, in particular the cacography method, that is, a method of purposefully correcting text with mistakes made by students.

Key words: spelling, spelling rules, exercises, correction, cacography method.

Bugungi shiddatli davr har bir insondan bolalik chog'idan boshlab qunt bilan o'qish, ilm va hunar o'rganishni talab etmoqda. Ana shu talab asosida mamlakatimizda o'ziga xos ta'lim tizimi yaratildi: "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun va "Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi" qabul qilindi. Ularda ta'limning boshqa sohalari qatori ona tili ta'limiga ham alohida o'rin ajratilgan. Ona tili o'quvchini mustaqil fikrlashga, mulohazalarni og'zaki va yozma ravishda to'liq bayon qilishga o'rgatadi. O'quvchining savodxonlik darajasini, uning ijtimoiy hayotda tutgan o'rnini ona tilidan hosil qilingan bilim va malakalari asosiga quriladi. Axborot

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

texnologiyalari ham muayyan maqsadga erishish uchun sodir bo'ladigan jarayonlar zanjiridan iborat ijodiy faoliyat. Texnologik zanjirni tashkil etuvchi jarayonlarni tashkil etish va axborot almashish uchun kompyuterlardan foydalanish imkoni bo'lsa, har qanday texnologiya samaradorligi ortadi. Ijodiy fikrlash, ijodiy izlanish, mavjud imkoniyatlardan eng yaxshisini tanlash, ulardan to'g'ri, o'rinli va samarali foydalanish. Tilimizning nutq sharoitiga mos boy imkoniyatlarini yaratish, yoshlar ongiga milliy qadriyatlarimiz, urf-odat va an'analarimiz ruhida ko'nikma va malakalarni singdirish. Maktab ona tili kursining tarbiyadagi o'rni va imkoniyatlari juda katta. Mustaqil Respublikamiz uchun tadbirkor va ijodkor kadrlarni tayyorlash g'oyat muhim vazifa bo'lib turgan sharoitda ushbu fanni o'qitish alohida ahamiyat kasb etadi. Maktabda ona tilini o'rgatishdan maqsad tilning jamiyatda tutgan o'rnidan kelib chiqadi. Chunki odamlar o'z ishining barcha sohalarida faol. Ular doimo atrofdagi moddiy narsalar, hodisalar haqida fikr yuritadilar, bir-birlari bilan kelishadilar. Bugungi kunda ta'lim jarayonini axborot texnologiyalarisiz tasavvur etib bo'lmaydi. Chunki ular yordamida dars samaradorligini yanada oshirish turli izlanishlarga asoslanadi. Ilg'or pedagogik texnologiya asosidagi zamonaviy dars turlari va shakllaridan foydalanish o'quvchining ta'lim-tarbiya jarayonida tutgan o'rnini belgilash, unga yangicha yondashuv, yangicha yondashuvni ta'minlash, jarayonni mohirona va oqilona boshqarish demakdir. Ona tili darslarida o'tkaziladigan musobaqa mashg'ulotlarining maqsadi o'quvchining til sinfi bo'yicha bilimni tekshirish, muloqot jarayonida tildan foydalana olish, nutqiy ko'nikma, tez va aniq fikrlash, muammoli vaziyatlardan chiqish qobiliyatini baholashdan iborat. Musobaqa mashg'ulotlari o'quvchilarda faollik, zukkolik, zukkolik fazilatlarini rivojlantiradi, ularni mustaqil ijodiy mushohada qilishga ko'niktiradi, zarur va foydali ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi. Ta'limning eng samarali shakllaridan biri bo'lgan raqobatbardosh ta'lim - bu til o'rganishga jalb qilish va o'quvchilarni jalb qilishning qiziqarli usuli. Munozara o'quvchilardan hushyor bo'lishni talab qiladi. Mustaqil va dinamik fikrlashga, tez fikrlashga, fikrning to'g'ri yoki noto'g'riligini, o'z fikrini mantiqiy va izchil isbotlay bilishga o'rgatadi. Tilning o'ziga xos nafosatini o'quvchilarga yetkazish,

his qildirish, sezish va undan oqilona foydalanish maqsadida hozirda ona tili ta'limida an'anaviy usullardan tashqari zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalardan unumli foydalanilmoqda. Keyingi yillarda breynrayting, breynstorming, aqliy hujum, bumerang, blits-so'rov, klaster, keys-stadi, germenektiv suhbat kabi turli tuman metodlar paydo bo'ldi. Shunday usullardan biri kakografiyadir. Kakografiya so'zi lotincha kakos – yomon, xunuk, yoqimsiz va graphos – yozmoq so'laridan olingan bo'lib, muayyan maqsadni ko'zlab xatoliklarga yo'l qo'yilgan matnni tuzattirish orqali o'quvchilarga imloni o'rgatish usuli sanaladi. Munozaralar va tortishuvlar eng to'g'ri va maqbul yechimga olib keladi. Muhokama orqali o'quvchi boshqa tomonning ishonchli dalillarini tinglaydi, o'zining "men"ini, o'z dunyoqarashini, ilmiy va ijobiy fikrlash doirasi to'g'ri yoki noto'g'ri bo'lishidan qat'i nazar, mustaqilligini anglaydi. O'quvchilarni o'z g'oyalarini himoya qilishda turli usul va vositalardan foydalanishga, ijodiy fikrlashga, tildan unumli foydalanishga o'rgatadi. O'quv fanlari bo'yicha elektron ta'lim vositalarining yaratilishi ushbu fanlarni o'qitishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishni yanada kengaytirish imkonini beradi. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning mazkur fanlar bo'yicha bilimni chuqurlashtirishda asosiy omil bo'lib, ta'lim sifati va samaradorligini oshiradi. Bunday sa'y-harakatlarning amalga oshirilishi ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarini keng tatbiq etishni yanada jadallashtirish, professor-o'qituvchilarni ilg'or pedagogik bilim va texnologiyalar bilan qurollantirish, malakasini oshirish, xorijiy oliy ta'lim muassasalari tajribasidan keng foydalanish imkonini beradi. chuqur o'rganish va ulardagi samarali usul va vositalarni milliy ta'lim tizimimizga joriy etish. Zamonaviy AKTlardan biri multimediyadir. Multimedia jadal rivojlanayotgan zamonaviy axborot texnologiyasidir. O'quvchilarga multimedia asosida bilim berish va ularni qayta tayyorlash bugungi kunning dolzarb masalasidir. Ko'pgina mutaxassislar ushbu atamani turlicha talqin qilishadi. Bizning fikrimizcha, multimedia informatika fanining dasturiy va texnik vositalariga asoslangan audio, video matn, grafik va animatsiya effektlari asosida o'quv materiallarini

o'quvchilarga yetkazishning yaxlit shaklidir. O'quvchilarni multimedia orqali o'qitish quyidagi afzalliklarga ega: a) berilgan materiallarni chuqurroq va to'liqroq o'zlashtirish imkoniyati mavjud; b) ta'limning yangi sohalari bilan yaqinroq munosabatda bo'lish istagi kuchayadi; v) o'qish vaqtini qisqartirish natijasida vaqtni tejash imkoniyati; g) o'zlashtirilgan bilimlar inson xotirasida uzoq vaqt saqlanib qoladi va kerak bo'lganda amaliyotda qo'llanilishi mumkin. Interaktivlikni ta'minlash axborotni taqdim etishning boshqa vositalariga nisbatan raqamli multimedyaning muhim yutuqlaridan biridir. Interaktivlik o'quvchining ehtiyojlariga muvofiq tegishli ma'lumotlarni taqdim etishni o'z ichiga oladi. Interaktivlik ma'lum darajada ma'lumot taqdim etilishini nazorat qilish imkonini beradi: o'quvchilar dasturda o'rnatilgan sozlamalarni individual ravishda o'zgartirishi, natijalarni o'rganishi, foydalanuvchining muayyan so'rovi bo'yicha dastur so'roviga javob berishi, taqdim etish tezligi va sonini belgilashi mumkin. takrorlash mumkin. Ammo multimediyadan foydalanishda bir qancha narsalarni yodda tutish kerak. Multimedia o'quv materiallari tushunarli, dolzarb va foydalanishga qulay bo'lishi kerak. O'quvchilar multimedia texnologiyalarining barcha imkoniyatlarini to'liq o'rganish va ulardan samarali foydalanish uchun malakali o'qituvchining yordamiga muhtoj bo'ladi. Darsliklardan foydalanishda bo'lgani kabi multimediyadan foydalanish ham o'quv strategiyasi o'qituvchi nafaqat ma'lumot berish, balki jarayonga yordam berish, qo'llab-quvvatlash va boshqarish bilan shug'ullangandagina o'quv jarayoni mazmunini boyitishdan iborat ekanligini bildiradi. Darsni yanada qiziqarli va esda qolarli qilish uchun har bir o'qituvchi o'z ijodkorligidan foydalangan holda o'z uslublarini yaratishi kerak. Quyida biz bir nechta metodlarni tahlil qilamiz. Almashinish metodi.[3] Kichik guruhlarining barcha a'zolariga bitta muammo taklif etiladi. Har bir guruh 10 daqiqa davomida o'z fikrlarini yozadi va javob varaqalarini ikkinchi guruh bilan almashtiradi. Keyingi guruh oldingi guruh javoblarini baholaydi, agar javob to'liq bo'lmasa, o'z variantini taklif qiladi. Hozirgi vaqtda kompleks tarbiyaviy chora-tadbirlarni qo'llamasdan turib ishlab chiqarishda ham, xalq xo'jaligining biron bir tarmog'ida ham biron bir natijaga erishish mumkin emas. Shunday qilib, munozara

davomida o`quvchilar fanga oid bir qancha muammolarni hal etish yo`llarini muhokama qilish bilan birga, bilim va ko`nikmalarini oshirish bilan bir qatorda sohada ona tili o`qitish metodikasi muammosini ham muhokama qiladilar. Shu bilan birga, ona tili o`qitish sohasida yo`l qo`yilgan xatolarni tahlil qilib, bilimni oshiradi, tanqidiy fikrlashga o`rganadi. Ona tili metodologiyasida ilg`or pedagogik texnologiyalar asosida o`tilayotgan darslar nafaqat til o`qitish samaradorligini oshiradi, balki o`quvchi-yoshlarga ham aylanadi. uning ajralmas qismi. Turli xil zamonaviy texnik vositalar ishtirokida dars tashkil eta olgan o`qituvchi qisqa vaqt ichida o`quvchilarning olgan bilimlari, do`stlariga munosabati, muloqot madaniyati, fikrlash doirasi, so`z boyligi haqida aniq tasavvurga ega bo`ladi. nutq salohiyati. Ilg`or texnologiyalarga asoslangan darslar o`quvchilar va o`qituvchilar o`rtasida teng sharoit yaratishga yordam beradi. O`quvchi darsda o`zini erkin his qiladi, darsga qiziqishi ortadi, so`z san`ati va ijodiga qiziqadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ishmuhammedov R. "Pedagogik texnologiyalar"[1]
2. Ona tili darsligi 5-sinf.[2]
3. "Til adabiyot ta'limi" jurnali.[3]
4. Shaykhislamov, N. (2021). THE DIRECTION OF MODERN LINGUISTICS THE CONCEPT OF COGNITIVE LINGUISTICS. Scientific progress, 2(2), 1641-1646.[4]
5. www.ziyounet.uz. [5]